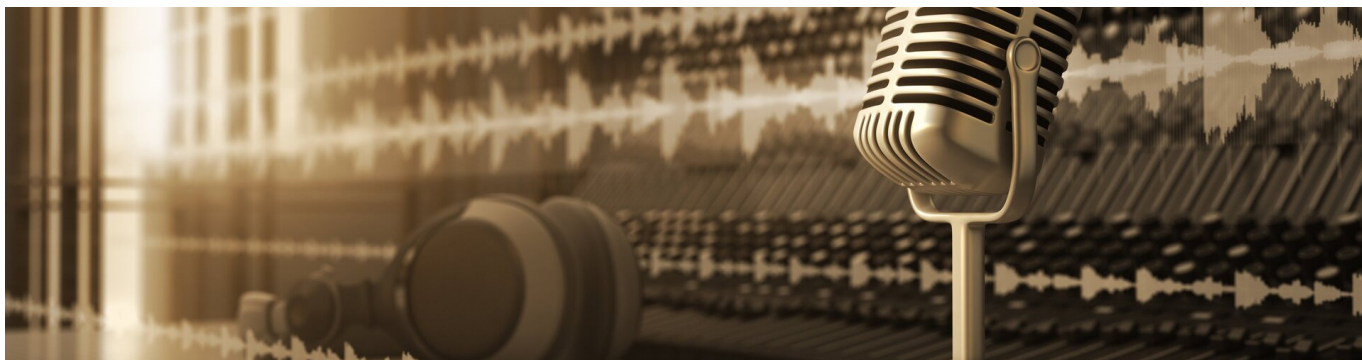

Radiowa audycja muzyczna – sztuka jej tworzenia

- [Radiowa audycja muzyczna – sztuka jej tworzenia](#)

Radiowa audycja muzyczna – sztuka jej tworzenia

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

Ważne daty

1905 – pierwszy kanał radiowy – radiofoniczna transmisja mowy i muzyki (Reginald Aubrey Fessenden)

1908 – zainstalowanie na wieży Eiffła nadajnika transmitującego muzykę z gramofonu (Lee de Forest)

1920 – pierwsze regularne nadawanie programu radiowego w Pittsburghu (Stany Zjednoczone)

1926 – inauguracja nadawania stałych programów Polskiego Radia na fali długiej 1111 metrów

1949 – wprowadzenie magnetofonów do pracy w Polskim Radiu

1957 – Studio Eksperymentalne Polskiego Radia w Warszawie

1959 – nagranie opery radiowej Grażyny Bacewicz pt. Przygoda króla Artura

1974 – nadajnik Programu I Polskiego Radia o mocy 2000 kW w Konstancynie k. Gąbina

1994 – pojawienie się pierwszej radiostacji internetowej

1999 – powstanie Radiowego Centrum Nadawczego w Solcu Kujawskim

2013 – rozpoczęcie nadawania cyfrowego programu radiowego

Scenariusz lekcji dla nauczyciela.

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

II. Analiza i interpretacja dzieł muzycznych. Uczeń:

1) zna podstawowe terminy i pojęcia właściwe dla opisu i zrozumienia wybranych dzieł muzycznych;

3) zna konteksty kulturowe i naukowe powstawania muzyki;

III. Tworzenie wypowiedzi związanych z historią i kulturą muzyczną. Uczeń:

1) wypowiada się w formie ustnej (np. dyskusja, prezentacja, debata itp.) i/lub pisemnej (np. esej, referat itp.) o dziełach muzycznych w oparciu o podstawową terminologię;

3) interpretuje i odczytuje w kontekście dokonań epoki wybrane dzieła muzyczne; formułuje logiczną wypowiedź na temat dzieł, form, gatunków, stylów, technik i twórców muzycznych, uwzględniając zależności między nimi w kontekście: genezy, przeobrażeń, porównań.

Nauczysz się

opisywać fakty z historii radiofonii, w tym powstania radia w Polsce;

dostrzegać rolę muzyki w pierwszych przekazach radiowych;

definiować pojęcie audycji radiowej;

rozdzielać podstawowe rodzaje muzycznych audycji radiowych;

definiować pojęcia związane z muzycznymi audycjami radiowymi (np. transmisja, retransmisja, audycja tematyczna, audycja słowno-muzyczna, słuchowisko);

charakteryzować wybrane audycje muzyczne;

| przyporządkowywać muzykę do tematu audycji.

Narodziny radiofonii i stacji radiowej

Niezależnie od tego, czy za pierwszy przekaz radiowy uznamy próby Kanadyjczyka Reginalda Aubrey'ego Fessendena z 1906 r., nadanie sygnału radiowego ze szczytu wieży Eiffla w 1908 roku przez Lee de Foresta czy eksperymenty radiofoniczne w Metropolitan Opera House w 1909 r., w każdym z nich wykorzystywano muzykę – arie operowe Haendla, fragmenty recitali sławnych śpiewaków.

Pierwsza regularna stacja radiofoniczna na świecie zaczęła działać w Stanach Zjednoczonych w Pittsburghu 2 listopada 1920 r. Kolejne powstały w Europie: w Moskwie (1922), następne we Francji, Anglii i Niemczech. W Polsce pierwsze próby nadawania programu radiowego podjęło Polskie Towarzystwo Radiotechniczne, które 1 lutego 1925 r. wyemitowało program anonsujący codzienną audycję radiową nadawaną między godziną 18 a 19. Sześćdziesiąt minut codziennego przekazu wypełniały odczyty i koncerty. Od tego czasu codziennie na radiowej antenie występowali z recitalami lub z kameralnymi koncertami najlepsi artyści.

[Nagranie dostępne na portalu epodreczniki.pl](#)

Radiowa zapowiedź koncertu w wykonaniu Filharmonii Nowojorskiej pod batutą Leonarda Bernsteina w Carnegie Hall, 14 listopada 1943 roku, online-skills, domena publiczna

Radiowa zapowiedź koncertu w wykonaniu Filharmonii Nowojorskiej pod batutą Leonarda Bernsteina w Carnegie Hall.

Pierwsze programy radiowe w Polsce

Na radiowej antenie od początku największą popularność zyskała muzyka polska. Do pierwszych muzyków prezentujących się w polskim radiu należeli m.in. Stanisława Argasińska, trio Wiłkomirskich (Maria, Kazimierz i Wanda) oraz Jan Kiepura. W latach odbudowy państwa polskiego nadawane były utwory Chopina, Moniuszki czy Karłowicza. Ze względu na możliwości techniczne i rozmiary studia, były to głównie kompozycje solowe i kameralne.

Pierwsza oficjalna stacja nadawcza zarządzana przez powołaną w 1924 r. spółkę Polskie Radio rozpoczęła nadawanie programu 18 kwietnia 1926 r. O godzinie 17, słowami: *Halo, halo. Polskie Radio Warszawa. Fala 480 metrów* witała się ze słuchaczami Janina Sztompkówna. Następnie nadano przemówienie premiera Aleksandra Skrzyńskiego oraz program artystyczny, na który składały się utwory Chopina w wygnaniu Adeli Comte-Wilgockiej, poprzedzone pogadanką o kompozytorze prowadzoną przez Stanisława

Niewiadomskiego oraz odczytane przez aktora Stefana Jaracza fragmenty Popiołów Stefana Żeromskiego. Po I wojnie wprowadzono do rodzimego przemysłu produkcję odbiorników radiowych. Do dziś zachował się sygnał, który od początku istnienia radia, czyli przed 1939 rokiem był emitowany na antenie Polskiego Radia.

1. Sygnał Polskiego Radia {audio}

Polski odbiornik Marconi 4-LS/1 z 1929 r. Fot. Michał Pysz, Muzeum Inżynierii Miejskiej w Krakowie, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Marconi_4-LS/1.jpg), CC BY-SA 3.0(ilustracja) | Sygnał Polskiego Radia, który był emitowany, od początku istnienia radia (przed 1939 rokiem), [online-skills](https://www.online-skills.com/sound-effects/1939-polish-radio-signal.mp3), domena publiczna (utwór)

Muzycy koncertowali w studiu, którego wygląd tak opisał Władysław Swat: *Całe Studio obite zostało połańdowanym zielonym suknem. Podłogę wyłożono grubymi matami*

kokosowymi. Sufit też był obity suknem, sfałdowanym promieniście od jego środka ku ścianom. Zwieszała się ono nieco przy podłodze, przypominając spadochron odwrócony wklęsłą stroną ku sufitowi. Nad drzwiami wejściowymi czerwona żarówka sygnalizowała włączenie mikrofonu. Fortepian stał w lewym kącie pokoju, mikrofon w odległości około 4 metrów od fortepianu. Ówczesne atrybuty studia radiowego: wytłumione ściany i podłoga, mikrofony i nieodłączna czerwona lampka sygnalizująca włączony mikrofon, do dziś należą do niezmiennych elementów wyposażenia studia radiowego.

Wygląd studia Polskiego Radia przy ul. Kredytowej 1 w Warszawie (widok z lat 20. XX w.), radiopolska.pl, CC BY 3.0

Muzyka w radiu i audycje muzyczne

W programach radiowych nadawana była prawie wyłącznie muzyka „na żywo”. Powstawały radiowe orkiestry i zespoły kameralne, współpracowano z Filharmonią Warszawską i Operą. Radio stało się nie tylko przekaznikiem muzyki, ale także prężnym ośrodkiem promocji sztuki i artystów.

W prawie stuletniej historii radio zmieniało się i ewoluowało. Przekształcało się zarówno pod względem technicznym jak i odmieniało styl i rodzaje audycji. W programach radiowych powstały różne ich formy, które stały się samodzielnymi jednostkami poświęconymi muzyce lub ją prezentującymi. Muzyczne audycje radiowe podzielić można na wiele sposobów w zależności od formy i funkcji, które pełnią one w programie radiowym. Pierwszą grupę stanowią [transmisje](#) i [retransmisje](#) koncertów, konkursów. Transmisja to bezpośredni przekaz fali radiowej za pomocą nowoczesnej technologii, płynący bezpośrednio z sali koncertowej lub studia nagraniowego na radiową antenę. Są to zazwyczaj rozbudowane elementy programu radiowego. Niejednokrotnie transmisje muzyczne ze znaczących wydarzeń, na przykład Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Fryderyka Chopina, trwają wiele godzin, zajmując znaczną część czasu antenowego programu. Retransmisja to emisja na antenie koncertu, recitalu czy innej formy wykonawczej, po uprzednim jej zarejestrowaniu. Zachowuje niezmienny przebieg koncertu, z możliwością jego podziału na części, przedstawieniem poszczególnych fragmentów w innym czasie niż rzeczywistym przebiegu koncertu.

Opera radiowa

Muzyczna [audycja radiowa](#) może przybrać formę [radiowej opery](#), która stała się interesującą szczególnie w połowie XX w. Zaangażowani w niej byli kompozytorzy tej miary, co Grażyna Bacewicz (opera komiczna *Przygoda Króla Artura*, 1959 r.), Zbigniew Wiszniewski (*Neffru*, 1959 r.), Tadeusz Paciorkiewicz (japońska *Usziko*, 1962 r.), Krzysztof Penderecki (*Brygada śmierci*, 1963 r.), Zbigniew Penhersi (*Sąd nad Samsonem*, 1969), Tadeusz Szeligowski (oratorium radiowe *Odys płaczący*, 1961 roku).

1. G. Bacewicz „Przygoda króla Artura”, opera radiowa {audio}

Grażyna Bacewicz, api.culture.pl, CC BY 3.0 (ilustracja) | G. Bacewicz „Przygoda króla Artura”, opera radiowa, online-skills, CC BY 3.0 (utwór)

Opera Grażyny Bacewicz powstała na zamówienie Polskiego Radia, a premiera antenowa odbyła się 10 listopada 1959 r. Libretto opery napisał Edward Fiszer, sięgając do wydanej w 1956 roku *Legendy o królu Arturze i Rycerzach Okrągłego Stołu* Sigrid Undset w tłumaczeniu Beaty Hłasko. Z siedmiu ksiąg, w których norweska pisarka zebrała i we właściwy sobie sposób sparafrazowała obrosłe licznymi wątkami historie o legendarnym królu Arturze i jego rycerzach, autor libretta wybrał trzy rozdziały księgi piątej. Stanowią one pewną całość, na tyle autonomiczną wobec pozostałych wątków historii arturiańskiej, że można je potraktować jako rodzaj przypowieści o wyrazistej poincie. Grażyna Bacewicz

stworzyła dla tej historii rodzaj komedii muzycznej, którą można usytuować między wodewilem a operą buffa.

W jaki sposób powstaje audycja muzyczna?

Autor audycji muzycznej decyduje o charakterze programu, stylu narracji słownej, wykonaniu. Dobiera odpowiednie utwory, obmyśla i formułuje stosowne komentarze, zaprasza gości, ustala proporcje pomiędzy muzyką i słowem. Wykorzystuje do audycji muzycznych zarówno żywe prezentacje koncertowe jak i nagrania płytowe. Tworzy scenariusz programu, który potem sam lub z pomocą **realizatorów dźwięku**, **reżyserów** nagrań i gości, rejestruje lub na żywo realizuje na radiowej antenie. Autorzy audycji, a raczej ich głosy, niejednokrotnie kojarzą się z określonymi rodzajami muzyki, z typami audycji czy stylem autorskich programów. Przykładami zapisanym w historii polskiej radiofonii są audycje muzyczne Piotra Kaczkowskiego czy wyjątkowe w swym charakterze Jana Webera.

1. Jan Weber, fragment audycji „Czy Chopin lubił Beethovena”, 1970 {audio}

Jan Weber, polskieradio.pl, CC BY 3.0 (ilustracja) | Jan Weber, fragment audycji „Czy Chopin lubił Beethovena”, 1970, online-skills, CC BY 3.0 (utwór)

Zadania

Ćwiczenie 1

Uporządkuj chronologicznie państwa, w których pojawiły się regularne stacje radiowe.

Anglia

USA

ZSRR

Francja

Niemcy

Ćwiczenie 2

Dopasuj definicję do pojęcia.

reżyser

Człowiek poszukujący dla słuchaczy nietypowych wrażeń dźwiękowych i słownych, odpowiedzialny za całokształt audycji muzycznej.

realizator dźwięku

Osoba zajmująca się sterowaniem procesami akustycznymi w trakcie nagrywania lub odtwarzania dźwięku w fonografii, radiu, telewizji i filmie.

autor audycji

Osoba zajmująca się realizacją strony elektroakustycznej lub postprodukcją przedsięwzięcia związanego z dźwiękiem, zapewniająca właściwe jego parametry techniczne i estetyczne.

Ćwiczenie 3

Dopasuj tytuł audycji do zapowiedzi programu.

Kanon Dwójki

W naszych przedpołudniowych programach prezentujemy utwory, które warto znać, jeśli chce się rozumieć dobrze europejską muzykę klasyczną.

Głosy z przeszłości

Cykl gawęd nieżyjących już twórców muzyki.

Słuchanie świata

Audycja dla miłośników nagrań z czarnych płyt analogowych.

Duża czarna

Spotkania Janusza Jabłońskiego i Tomasza Gregorczyka z gwiazdami światowej awangardy jazzowej.

Rozmowy improwizowane

Fascynujące – muzyczne oraz publicystyczne – podróże po najdalszych i całkiem bliskich zakątkach świata.

Ćwiczenie 4

Ułóż w kolejność czynności, które musi wykonać autor audycji muzycznej.

Ułożyć scenariusz.

Zmontować całość.

Obliczyć czas trwania utworów.

Wybrać temat audycji.

Nagrać część słowną.

Wybrać utwory muzyczne.

Ćwiczenie 5

Do dat dobierz wydarzenia.

1920	pierwsza regularna stacja radiofoniczna
1909	nadanie sygnału radiowego ze szczytu wieży Eiffla
1925	eksperymenty radiofoniczne w Metropolitan Opera House
1908	pierwsze próby nadawania programu radiowego przez Polskie Towarzystwo Radiotechniczne

Ćwiczenie 6

Uzupełnij dane o operze radiowej *Przygoda króla Artura* Grażyny Bacewicz.

Opera Grażyny Bacewicz powstała na zamówienie Polskiego Radia, a premiera antenowa odbyła się 10 listopada 1959 r. opery napisał Edward Fiszer, sięgając do wydanej w 1956 roku *Legandy o królu Arturze i Rycerzach Okrągłego Stołu* Sigrid Undset w tłumaczeniu Beaty Hłasko. Z ksiąg, w których norweska pisarka zebrała i we właściwy sobie sposób sparafrazowała obrosłe licznymi wątkami historie o legendarnym królu Arturze i jego

, autor libretta wybrał trzy rozdziały księgi .

Grażyna Bacewicz stworzyła dla tej historii rodzaj komedii muzycznej, którą można usytuować między wodewilem a operą .

piątej

Libretto

siedmiu

buffa

rycerzach

Ćwiczenie 7

Do oper radiowych dopisz nazwiska ich autorów.

Przygoda Króla Artura –

Neffru –

Usziko –

Brygada śmierci –

Sąd nad Samsonem –

Polecenie 1

Wysłuchaj dowolnej audycji muzycznej poświęconej muzyce klasycznej, prezentowanej na antenie programu II Polskiego Radia. Przedstaw krótko jej tematykę, wypisz cechy charakterystyczne.

Słownik pojęć

Audycja radiowa

audycja radiowa (łac. auditio – słuchanie; jednostka, samodzielny odcinek programu radiowego).

Autor audycji

człowiek poszukujący dla słuchaczy nietypowych wrażeń dźwiękowych i słownych, odpowiedzialny za całokształt audycji muzycznej.

Opera radiowa

opera skomponowana z myślą o jej wykonaniu radiowym (studyjnym), bez elementu scenografii.

Realizator dźwięku

osoba zajmująca się realizacją strony elektroakustycznej lub postprodukcją przedsięwzięcia związanego z dźwiękiem, zapewniająca właściwe jego parametry techniczne i estetyczne, czyli np. miksowaniem dźwięków w całość, nagrywaniem, obróbką i rekonstrukcją dźwięku, masteringiem, montażem.

Retransmisja

to emisja na antenie koncertu, recitalu czy innej formy wykonania muzycznego, po uprzednim zarejestrowaniu go.

Reżyser dźwięku

osoba zajmująca się sterowaniem procesami akustycznymi w trakcie nagrywania lub odtwarzania dźwięku w fonografii, radiu, telewizji i filmie.

Słuchowisko

artystyczna forma, której tworzywem jest wyłącznie dźwięk: głos ludzki, efekty akustyczne i muzyka. Tradycyjnie teksty słuchowisk miały postać zbliżoną do dramatu teatralnego, obecnie, poprzez wprowadzenie narratora, pojawiają się również formy epickie.

Studio Eksperymentalne Polskiego Radia

działało w latach 1957–2004, było jedną z kilku na świecie pracowni dźwięku, muzyki elektronicznej, które wykorzystywane było przez kompozytorów, jak i realizatorów dźwięku pracujących na potrzeby radia, telewizji i filmu.

Transmisja

bezpośredni przekaz sygnału dźwiękowego za pomocą nowoczesnej technologii, płynący bezpośrednio z sali koncertowej lub studia nagraniowego na radiową antenę.

Źródło:

encyklopedia.pwn.pl

Biblioteka muzyczna

0:00

0:22

1. 1

2. 1

3. a1

4. 1